

czarne (cz. I)

i podogonie oraz długie, czerwone nogi i dziób. Waży ok. 3 kg. Co ciekawe, małe pisklęta pokryte są zupełnie białym puchem, dziób i nogi mają żółte. Dopiero z czasem pokrywa je czarne, jeszcze matowe, upierzenie, a dziób i nogi stają się zielonkawe. Gdy czarne pióra właściwie wypychają biały puch, to tworzy on osobliwą „fryzurę” na głowie bociana, przypominającą czub Irokeza.

POKARM

Bociany czarne trudno jest zobaczyć na otwartej przestrzeni. W naszych badaniach pokarmu tego gatunku uderzające jest, że składa się on prawie wyłącznie z niedużych (6 - 20 cm) ryb, np. okoni, szczupaków, a najczęściej piskorzy, ryb uznawanych za rzadkie. Jak widać, bocki penetrują inne wody niż ichtiolodzy i wędkarze, bo polują na płytkich, śródleśnych bajorkach, rzeczkach i rowach, które są właśnie ostoją piskorzy. Sporadycznie notujemy żaby, które kiedyś miały znaczny udział w diecie tego gatunku. Jest to kolejny dowód na szybkie giniecie płazów w Polsce. Po deszczach w dużych ilościach bociany czarne, tak jak biali krewniacy, zbierają dżdżownice.

Podsumowanie i porównanie wiedzy o pokarmie bociana czarnego w Czechach i Południowej Wielkopolsce ukazało się w ub. roku w prestiżowym czeskim czasopiśmie ornitologicznym „Sylvia”. U bociana czarnego opisano ciekawe zachowanie łowieckie - polowanie z rozłożonymi skrzydłami, które rzucają cień na wodę, ułatwiając niezauważalny, błyskawiczny cios dziobem w upatrzoną ofiarę.

ŁĘGI

Miejschem łęgów są większe lasy. Spore gniazda, o średnicy 1 - 2 metrów, budowane są z gałęzi, na odpowiednio dużych drzewach. Większość drzew w naszych lasach nie ma szans dorosnąć do wymiarów najlepszych do łęgów tych ptaków. Dlatego te istniejące muszą podlegać specjalnej ochronie przed wycinką.

Obecnie wszystkie znane gniazda w powiecie jarocińskim i Nadleśnictwie Jarocin znajdują się na dębach. Specyfiką gatunku

jest, iż w rewirze jednej pary może być więcej (nawet do 4) gniazd, zajmowanych przemiennie w różnych latach. Rocznie para ma tylko jeden łęg. W kwietniu samica znosi 3 - 5 białych jaj (wyjątkowo 2 lub 6), które wysiaduje przez 30 - 35 dni. Młode pozostają w gnieździe przez 62 - 69 dni, wylatują z gniazd w końcu lipca,

Młody osobnik

Podstawowy pokarm bocianów czarnych to ryby - głównie piskorze

czasem w sierpniu. Wkrótce potem udają się na wędrowkę na zimowiska do Afryki, na południe od Sahary. Wracają do nas na przełomie marca i kwietnia.

W NADLEŚNICTWIE JAROCIN

Bociany czarne występują też w powiecie jarocińskim, i to od dawna. Już w 1948 r. miały zacząć gniazdować w leśnictwie Warta koło Czeszewa, użytkując to samo gniazdo do 1969 r. W 1957 r. znaleziono gniazdo na olszy pod Jaraczewem, ale ptaki nie wychowały młodych i potem gniazdo nie było zajęte.

Pierwszą inwentaryzację w całej Wielkopolsce przeprowadził, na podstawie ankiet dla leśników, dr Jan Bednorz w 1966 r. W siedmiu powia-

tach Południowej Wielkopolski (mniej więcej późniejsze województwo kaliskie) wykazano 25 gniazd, w tym 12 zajętych przez pary ptaków. Z powiatu i nadleśnictwa Jarocin podano tylko 2 niezajęte gniazda. Ptaki jednak zapewne gdzieś na tym terenie gniazdowały, bo gdy w 1972 r. teren powiatu był kontrolowany przez ówczesnego nauczyciela biologii liceum w Jarocinie, Wacława Adamiaka, to stwierdził on 4 gniazda, w tym 3 zajęte przez pary ptaków, a dwa z tych gniazd zajmowane były od wielu lat.

OCHRONA STREFOWA

Niska liczebność gatunku wymaga specjalnych form jego ochrony. Od 1984 r. kolejne obowiązujące w Polsce rozporządzenia ministerialne w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt obejmują obowiązkową ochroną stanowiska stałego przebywania i rozrodu rzadkich w kraju gatunków zwierząt. W przypadku bociana czarnego chodzi o ochronę drzew gniazdowych i ich najbliższego otoczenia. Wokół takiego gniazda trzeba utworzyć całoroczną strefę ochronną w promieniu do 100 metrów, powiększaną do 500 metrów na okres lęgowy. Strefy wyznaczane są decyzją wojewody. W jej obrębie nie można prowadzić wycinki drzew, żadnej innej działalności gospodarczej, ani nawet przebywać nie-leśnikom.

Ze względu na niedużą wielkość, utworzenie stref nie stwarza problemu w całości gospodarki leśnej. Z drugiej strony preferowane przez bociany podmokłe lasy są niezmiernie ciekawe przyrodniczo, a tworzone strefy stanowią „mini-rezerваты”, chroniące całość lokalnej przyrody. Powodem stosowania tej formy ochrony jest chęć zapewnienia ptakom spokoju w czasie odbywania lęgów. Wykazano, że najważniejszy czynnik strat łęgów to porzucanie ich w wyniku niepokojenia przez ludzi.

Paweł T. DOLATA

lider Południowowielkopolskiej Grupy Ogólnopolskiego Towarzystwa Ochrony Ptaków

W następnym dodatku w sierpniu - o tym, jak przeprowadza się ochronę tych ptaków na naszym terenie i dokąd wędrują bociany obrączkowane pod Jarocinem

zach. Nie należy przeprowadzać doświadczeń, które można zastąpić odpowiednimi programami komputerowymi, a ich wyniki są już dostatecznie udokumentowane. Obecnie żadne uznane na świecie pismo naukowe nie przyjmie do druku wyników badań, których autor wykorzystał zwierzęta doświadczalne bez uzasadnienia.

Liczba zwierząt wykorzystywanych w doświadczeniach jest ogromna. Komisja Etyczna ds. Doświadczeń na Zwierzętach działająca przy Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie, która jest jedną z 18 takich lokalnych komisji w Polsce, w latach 2001 - 2005 otrzymała 390 projektów badań, które dotyczyły doświadczeń na ponad 120 tysiącach zwierząt. Wśród nich najczęściej proponowane były szczury i myszy laboratoryjne oraz płazy.

Wystarczy iskra, aby spłonęły hektary

Utrzymująca się sucha i słoneczna pogoda powoduje, że codziennie powstaje wiele groźnych pożarów na terenach leśnych. W lasach zachodniej, środkowej i północno-wschodniej Polski występuje trzeci, najwyższy stopień zagrożenia pożarowego. W związku z tak trudną sytuacją pożarową w pierwszej połowie czerwca w 61 nadleśnictwach nadleśniczowie wprowadzili okresowy zakaz wstępu do lasu. Od początku roku tylko do połowy czerwca w lasach powstało 4260 pożarów, w tym w czerwcu - 1911. **Najczęstszą przyczyną pożarów lasu są podpalenia, które stanowią ok.**

Pożar w leśnictwie Potarzyca

50% wszystkich zdarzeń. Ich sprawcami są zazwyczaj ludzie psychicznie chorzy lub kierowani chęcią zemsty. 21% pożarów spowodowanych jest nieostrożnością osób dorosłych, a ok. 3% powstaje w wyniku przerzutu ognia z gruntów nieleśnych (trakcje kolejowe, pola uprawne). Bieżącą ocenę stanu zagrożenia w lasach dokonują nadleśnictwa przy pomocy 100 stałych punktów pomiarowych, które w systemie ciągłym podają parametry składające się na ocenę zagrożenia. Zainteresowani stanem zagrożenia mogą obejrzeć bieżące informacje w internecie na stronie <http://www.lp.gov.pl> w zakładkach: zakazy wstępu do lasu, zagrożenia pożarowe. Szczegółowe aktualne dane meteorologiczne z automatycznych stacji pomiarowych można obejrzeć na stronie <http://www.traxelektronik.pl/pogoda/dglp/> wybierając myszką rejon Polski.

W Lasach Państwowych system obserwacyjno-alarmowy tworzy: 640 wież obserwacyjnych (w tym 175 punktów obserwacji TV), 48 jednostek lotniczych (w tym 10 samolotów patrolowych), 29 samolotów i 9 śmigłowców patrolowo-gaśniczych. System alarmowania obejmuje 447 punktów alarmowo-dyspozycyjnych, oraz 8131 radiotelefonów w całej sieci. Polskie lasy wyposażone są również w 340 samochodów patrolowo-gaśniczych, posiadają 17387 punktów czerpania wody. W ochronę przeciwpożarową zaangażowanych jest ok. 4500 leśników prowadzących działania zapobiegające powstawaniu pożarów lasu i uczestniczących w akcjach gaśniczych.

Nadleśnictwo Jarocin w ogólnej statystyce krajowej w roku bieżącym też nie wygląda najlepiej. Od początku roku na naszym terenie powstało 11 pożarów na powierzchni 1,65 ha, w tym 2 od

trakcji kolejowej. W Nadleśnictwie Jarocin lasy państwowe obejmują 210 kompleksów leśnych i zajmują powierzchnię ok. 23500 ha, a lasy innych własności - 2117 ha. W latach 1999 do 2007 powstało 120 pożarów na powierzchni 25,17 ha. W zasięgu terytorialnym naszego nadleśnictwa (pow. ogólna 1500 km kw.) działa 5 komend Państwowych Straży Pożarnych i liczne Ochotnicze Straże Pożarne rozmieszczone w większych wsiach. To właśnie dzięki nim akcje gaśnicze przebiegają sprawnie i skutecznie. Dla lepszej organizacji akcji gaśniczych w nadleśnictwie stworzono oznakowaną sieć dróg dojazdowych do pożarów na

długości ok. 162 km oraz 33 punkty czerpania wody. W szczególnych przypadkach zagrożenia rozprzestrzenienia się pożaru w akcji gaśniczej biorą udział samoloty. Teren nadleśnictwa monitorowany jest z wieży w Żerkowie kamerą TV, z wieży w leśnictwie Małoszki przez obserwatora oraz z sąsiednich wież w nadleśnictwie Babki i Grodziec.

Od lat bardzo **pozytywnym zjawiskiem jest zgłaszanie pożarów przez osoby postronne, co świadczy o postępującej dojrzałości i odpowiedzialności** za nasze wspólne dobro, jakim są lasy.

We wszystkich nadleśnictwach służby ochrony przeciwpożarowej pełnią dyżury przeciwpożarowe zwykle do godziny 22.00. **Lasy w Polsce charakteryzują się wysokim zagrożeniem pożarowym, jednym z najwyższych w Europie.**

W okresie największego zagrożenia pożarowego wystarczy iskra, aby spłonęło kilkadziesiąt hektarów lasu, a nieostrożność i bezymyślność ludzka są główną przyczyną pożarów. Dlatego każda osoba powinna bezwzględnie przestrzegać przepisów przeciwpożarowych obowiązujących na terenach leśnych, jak i sąsiadujących z lasami oraz ponosi pełną odpowiedzialność za szkody wynikłe z nieodpowiedniego zachowania się w lesie. Każdego roku wskutek nieprzestrzegania obowiązujących zasad giną ludzie. Pamiętajmy, że **pożar w lesie rozwija się szybko powodując zadymienie, możliwość poparzeń i udaru termicznego, a w konsekwencji śmierci.** Leśnicy apelują co roku o zachowanie szczególnej ostrożności w lasach i na obszarach do nich przylegających, respektowanie zakazów wstępu i wjazdów do lasu (każda droga leśna nieoznakowana jest zamknięta dla ruchu pojazdów niezwiązanych z gospodarką leśną). Pamiętajmy o tym, że **las płonie szybko, a rośnie powoli. Potrzeba wielu lat, aby go ponownie odbudować.**

Opracował Z. KAMIŃSKI

ma obecnie przystawiony „królik doświadczalny”.

Płazy wykorzystywane są bardzo często do testowania nowych produktów przemysłu farmaceutycznego i kosmetycznego. W wielu krajach

prawo wymaga od producentów kosmetyków, środków higieny i czystości, aby te produkty były testowane na zwierzętach.

Na szczęście minęła już era szkolnych eksperymentów na pła-